

Editorial

Editorial	3
-----------------	---

Stati

Radka Janebová: Sociální práce, nebo sociální policie? Pronikání disciplinárních principů do sociální politiky a sociální práce	5
Adéla Recmanová: Privatizace sociální práce v kontextu neoliberalismu	23
Petr Fučík, Kateřina Sidiropulu Janků: Paradoxy a výzvy náhradní rodinné péče vykonávané příbuznými v sociálně vyloučené lokalitě	44
Ivana Kowalíková, Oldřich Chytil: Souvislost mezi anticipovanou dostupností sociální opory a kvalitou života seniorů: implikace pro sociální práci	62
Jan Kaňák: „Ale hlavně, když se to trénuje“: Výcviková profesionalita a primární profesní identita sociální práce	82
Miroslav Suchanec, Karel Dášek: Pracovní hodnoty, kvalita pracovního života a pracovní spokojenost sociálních pracovníků v ČR ve srovnání s dalšími sektory	100
Andrej Mátel, Peter Brnula: Identifikácia členov profesijnej komunity sociálnej práce na Slovensku s klúčovými hodnotami profesie	117
Recenze	
Andrej Mátel: Teorie sociální práce I. Sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor.	139
Online prakticko-publicistická část časopisu	142
Naše poslání a cíle	143
Zaměření příštího čísla	144

Editorial

Editorial	3
-----------------	---

Articles

Radka Janebova: Social Work or Social Police? The Penetration of Disciplinary Principles into Social Policy and Social Work	5
Adela Recmanova: Privatization of Social Work in the Context of Neoliberalism	23
Petr Fucik, Katerina Sidiropulu Janku: The Challenges and Paradoxes of Kinship Foster Care in a Socially Excluded Locality	44
Ivana Kowalikova, Oldrich Chytil: The Link between the Anticipated Availability of Social Support and the Quality of Life of Seniors: Its Implications for Social Work	62
Jan Kanak: “But Especially When it is Practiced”: Trained Professionalism and the Primary Professional Identity of Social Work	82
Miroslav Suchanec, Karel Dasek: Work Values, Quality of Work Life and Job Satisfaction of Social Workers in the Czech Republic in Comparison with Other Sectors	100
Andrej Matel, Peter Brnula: Identification of the Members of the Professional Community of Social Work in Slovakia with the Key Values of the Profession	117

Book Reviews

Book Reviews	139
--------------------	-----

Online Practical-Journalistic Part of the Journal	142
--	-----

Our Mission	143
--------------------------	-----

Next Issue Focus	144
-------------------------------	-----

Sociální práce, nebo sociální policie? Pronikání disciplinárních principů do sociální politiky a sociální práce

Social Work or Social Police? The Penetration of Disciplinary Principles into Social Policy and Social Work

Radka Janebová

Mgr. Radka Janebová, Ph.D.,¹ pracuje jako odborná asistentka na Ústavu sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a zároveň jako sociální pracovnice organizace Salinger ve středisku Triangl, kde se věnuje sociální práci s rodinami a moderování případových konferencí.

Abstrakt

CÍLE: Cílem příspěvku je popsat, jak ovlivňuje neoliberální diskurs sociální politiku, a pokusit se reflektovat konkrétní dopady neoliberální sociální politiky na sociální práci v českém prostředí. **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** Text vychází z teorie kritiky neoliberalismu Davida Harveyho a Loïca Wacquanta. **METODY:** Text je koncipován jako teoretická stať zkoumající analogie mezi teorií kritiky neoliberalismu a praxí sociální práce. **VÝSLEDKY:** Zahraniční i české zkušenosti ukazují, že se role sociální práce v dominujícím neoliberálním diskursu proměňuje. Na jedné straně sílí trend k de-profesionalizaci, kdy je vytlačována a nahrazována praxí úředníků. Na druhé straně se transformuje do výrazně kontrolní profese. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Sociální pracovnice a pracovníci by měli dopady neoliberalismu na své fungování začít co nejdříve reflektovat a přemýšlet o dalším vývoji a budoucí roli sociální práce.

Klíčová slova

sociální práce, sociální politika, neoliberalismus, kontrola, welfare surveillance, Úřad práce

Abstract

OBJECTIVES: The aim of the paper is to describe how the neoliberal discourse affects social policy and to reflect the actual effects of neoliberal social policy on social work in the Czech environment. **THEORETICAL BASE:** The text is based on the theory of criticism of neoliberalism by David Harvey and Loïc Wacquant. **METHODS:** The text is conceived as a theoretical essay investigating the analogy between the theory of criticism of neoliberalism and social work practice. **OUTCOMES:** Both foreign and Czech experience shows that the role of social work in the dominant neoliberal discourse is changing. On the one hand, there is a tendency to de-professionalization, where social work is being pushed and replaced by the practice of officials. On the other hand, social work is transforming itself into a highly controlling profession. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** Social workers should begin to assess the impact of neoliberalism on

¹ Kontakt: Mgr. Radka Janebová, Ph.D., Ústav sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, Rokytanského 62, 500 03 Hradec Králové; radka.janebova@uhk.cz

their functioning as soon as possible and to reflect on the further development and future role of social work.

Keywords

social work, social policy, neoliberalism, control, welfare surveillance, Labour Office

ÚVOD

Jedna z otázek, která byla položena Oldřichem Chytilým (2018) v anotaci k tomuto číslu časopisu, se zaměřovala na změny v postavení a cílech sociální práce v důsledku proměn společnosti. Právě na ni se pokouší nalézt odpověď tento příspěvek. Chytil tyto změny charakterizuje v souvislosti s přechodem organizované modernity do fáze modernity reflexivní, tekuté či pozdní, která je kvalitativně velmi odlišná. Tato nově se generující modernita se podle Ulricha Becka (2004) vyznačuje nejistotou, rozpadem institucí primární (rodiny, sousedských komunit) i sekundární sociability (odborů, sociálního státu a jeho nástrojů), vznikem nových sociálních rizik, individualizací či poklesem sociální solidarity. Objevuje se jako nezamýšlený důsledek modernizace, která slovy Becka (2004:14) začala pohlcovat samu sebe. Jinými slovy – cesty, které měly vést k lidské emancipaci, začaly produkovat rizika radikálně proměňující život všech lidí ve společnosti. Znakem těchto rizik má být podle Becka jejich univerzálnost, protože dopadají na všechny lidi bez ohledu na jejich socioekonomický status.

Přestože lze příspěvek Becka (2004) k analýze reflexivní modernity a rizikové společnosti považovat za nesporně výstižný a výjimečný, tak následující text bude zaujímat k proměně společnosti poněkud jinou teoretickou pozici. Na rozdíl od Becka odmítá předpoklad o nezamýšlenosti procesu změn a také nezastává názor, že sociální rizika dopadají na všechny stejně demokraticky². Teoreticky bude následující text vycházet z kritiky neoliberalismu Loïca Wacquanta (2009; 2010; 2012a; 2012b; 2015) a Davida Harveyho (2005; 2012), kteří odvozují proměny společnosti primárně od nástupu neoliberalismu. Ten ale nepovažují za nezamýšlený důsledek modernizace jako Beck, ale za politický projekt partnerství státu a kapitálu, jehož cílem je pacifikovat nižší vrstvy a udržovat moc ekonomických elit. Proměna společnosti z tohoto pohledu tedy nedopadá na všechny lidi stejně, ale negativní dopady se stupňují s klesajícím socioekonomickým statutem člověka. Nejbrutálněji pocítují dopady neoliberálních politik ti nejhudší, tedy nejčastější klienti sociální práce.

Cílem příspěvku bude popsat, jak podle kritiků neoliberalismu ovlivňuje neoliberální diskurs sociální politiku, a pokusit se reflektovat její konkrétní dopady na sociální práci v českém prostředí. Text je koncipován jako teoretická stať, teoreticky vycházející nejenom z Wacquanta (2009; 2010; 2012a; 2012b; 2015) a Harveyho (2005; 2012), ale přímo navazuje také na vynikající knihu Jiřího Mertla (2017) *Přerozdělování welfare: Nástroj pomoci, nebo kontroly?* Mertl v ní v návaznosti na Wacquanta rozpracoval kontrolní podoby, kterých může nabývat sociální politika v praxi. Když jsem si kladla otázku, jak tuto stať zpracovat, aby nebyla pouhým plagiátem Mertla, stala se pro mě klíčovým kritériem rozlišení perspektiva pohledu na systém. Zatímco Mertl uplatňuje pohled zvenčí a zůstává kritickým pozorovatelem systému, tak v této stati bude uplatňován spíše emický (byť stále kritický) pohled zevnitř kultury sociální práce.

---

² Je sice faktem, že i sám Beck (2004:48) přiznává, že možnost reagovat na rizika do určité míry odráží bohatství člověka, protože bohatí mají více možností, jak se jim bránit. Zároveň ale předpokládá, že rizika dříve či později dopadnou i na ty, kteří z nich těží.

Privatizace sociální práce v kontextu neoliberalismu

Privatization of Social Work in the Context of Neoliberalism

Adéla Recmanová

Mgr. Adéla Recmanová¹ je doktorandkou oboru Sociální práce na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity. V rámci výzkumné činnosti se zabývá důsledky modernizace pro sociální práci, s důrazem na proces informatizace.

Abstrakt

CÍL: Cílem je kriticky reflektovat současné důsledky procesu privatizace sociální práce. **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** Sociální práce se vyvíjí a je formována v rámci širšího sociálně-kulturního, politicko-legislativního a ekonomického prostředí. Na podobu sociální práce má vliv řada procesů, jež probíhají na národní, mezinárodní i globální úrovni, a rovněž dominující myšlenkové směry či ideje. Příspěvek je zaměřen na proces privatizace, rámovaný myšlenkovými idejemi neoliberalismu. **METODY:** Analýza dokumentů. **VÝSLEDKY:** Privatizace sociální práce podněcuje rozvoj neregulovaných, neregistrovaných a nekontrolovaných poskytovatelů „sociálních“ služeb. Dle zahraniční praxe může v důsledku privatizace docházet zejména k fragmentaci sociálních služeb a rolí sociálních pracovníků, k narušení profesní autonomie, deprofesionalizaci, růstu technicismu, či dokonce erozi hodnot sociální práce. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Příspěvek předkládá možnosti sociální práce v reakci na proces privatizace a pronikání neoliberalních myšlenek do jejího výkonu.

Klíčová slova

sociální práce, privatizace, marketizace, konzumerizace, ekonomizace, manažerizace, financionalizace, neoliberalismus

Abstract

OBJECTIVES: The objective is to critically reflect on the current consequences of the process of the privatization of social work. **THEORETICAL BASE:** Social work has evolved and been shaped within a wider socio-cultural, political-legislative and economic environment. Many processes that take place at national, international and global levels, as well as within the dominant streams of thought, have been influencing social work. The paper focuses on the process of privatization, framed by the ideas of neoliberalism. **METHODS:** Document analysis. **OUTCOMES:** The privatization of social work has instigated the development of unregulated, unregistered and uncontrolled providers of so-called “social” services. According to foreign practice, privatization may result especially in the fragmentation of social services and the role of social workers, and in the disruption of professional autonomy, as well as in deprofesionalization, the growth of technicism, or even in the erosion of social work values. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** The paper presents the possibilities of social work in response to the process of privatization and the penetration of neoliberal ideas into its practice.

¹ Kontakt: Mgr. Adéla Recmanová, Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity, Českosobotská 16, 702 00 Moravská Ostrava a Přívoz; adela.recmanova@osu.cz

Keywords

social work, privatization, marketization, consumerization, economization, managerialization, financialization, neoliberalism

1 ÚVOD

Proces privatizace sociální práce sledujeme především v posledních 30 letech, s gradující tendencí od 21. století. Jeho počátek a tempo se v jednotlivých zemích různí, přičemž Česká republika patří mezi ty, jež započaly cestu privatizace, v kontrastu se západními státy, se zpožděním. V příspěvku se proto zaměříme zejména na zahraniční kontext.

Cílem stati je kriticky reflektovat současné důsledky procesu privatizace sociální práce, ilustrovat problémy, jejichž jádrem je nesoulad mezi hodnotami veřejné a soukromé sféry.

Jelikož je téma rámováno myšlenkovými idejemi neoliberalismu, v příspěvku je nejprve uvedeno, co znamená pro sociální stát a jakým způsobem intervnuje do sociální práce. Následně příspěvek popisuje čtyři klíčové procesy, jež transformují sociální práci a vedou k její privatizaci. Jsou jimi *marketizace, konzumerizace, manažerizace a financializace*. Je bezesporné, že mohou pro sociální práci přinášet jak pozitivní, tak negativní důsledky. V následující stati však na ně budeme pohlížet kritickou optikou. Pro ilustraci je představeno, jak probíhá proces privatizace sociální práce v praxi. Pro tento účel byl zvolen příklad Velké Británie a Švédska, se zaměřením na sociální práci s ohroženými dětmi a jejich rodinami. V závěrečné diskusi jsou předloženy možnosti sociální práce v reakci na proces privatizace a pronikání neoliberálních myšlenek do jejího výkonu.

2 METODA

Příspěvek byl vypracován pomocí kvalitativní analýzy zahraničních odborných statí. Byla hledána odpověď na *výzkumnou otázku: Jaké jsou důsledky procesu privatizace sociální práce?* K výběru dokumentů byla definována tato kritéria: (1) publikování v letech 2013–2018², (2) recenzované periodikum zařazené v databázi Scopus nebo Web of Science³, (3) hledaná klíčová slova: social work, privatization, economization, neoliberalism. Vyhledané statě byly filtrovány dle relevance k danému tématu. Do výběru byly zařazeny statě, které kriticky reflektují proměny sociální práce v pozdně-moderní společnosti, včetně širších společenských podmínek těchto proměn. Na základě otevřeného kódování byly stanoveny čtyři kategorie, zobrazující klíčové procesy, jež transformují sociální práci v kontextu privatizace a neoliberalismu. Jsou jimi marketizace, konzumerizace, manažerizace a financializace. Tyto kategorie jsou blíže rozvedeny v kapitolách 4 a 5. Interpretace analýzy je podpořena argumenty českých autorů a tezemi z knih zahraničních odborníků. Schéma 1 shrnuje proces realizované analýzy dokumentů a tabulka 1 vybrané články.

² Zvolený časový horizont zvyšuje garanci aktuálnosti informací.

³ Statě byly vyhledávány prostřednictvím Jednotné informační brány, EBSCO Discovery Service a WorldCat; a pomocí techniky sněhové koule (skrze relevantní nalezené články).

Paradoxy a výzvy náhradní rodinné péče vykonávané příbuznými v sociálně vyloučené lokalitě¹

The Challenges and Paradoxes of Kinship Foster Care in a Socially Excluded Locality

Petr Fučík, Kateřina Sidiropulu Janků

Mgr. Petr Fučík, Ph.D.,² působí v Ústavu populačních studií při Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Dlouhodobě se zabývá sociologií rodiny, zejména rozvodovostí. Publikoval knihu *Rozvod a změny reprodukčních strategií* a podílel se na knihách *Rodičovské dráhy* či *Na vzdělání záleží*.

Mgr. Kateřina Sidiropulu Janků, Ph.D.,³ působí jako výzkumnice na Institutu pro výzkum inkluzivního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v rámci projektu H2020 ISOTIS. Dlouhodobě se zabývá etnografickou sociologií, česko-romskými vztahy, sociální marginalizací, sociologií sousedství a interdisciplinárním a aplikovaným výzkumem. Je autorkou knihy *Nikdy jsem nebyl podceňovanéj* a spoluautorkou knihy *Doing Research, Making Science*.

Abstrakt

CÍLE: Text představuje fenomén náhradní rodinné péče (NRP) vykonávané příbuznými v sociálně vyloučené lokalitě, a to jak z hlediska strukturálního (legislativní rámec a praxe sociální práce), tak z hlediska žité zkušenosti pečujících osob. **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** Příbuzenská NRP má nejasný společenský i legislativní status. Mísí se zde hlediska morální, ekonomická, socializační, i prevence reprodukce sociálně-patologických vzorců jednání. Paradoxy, které současná situace generuje, jsou vyústěním širších společenských změn, transformace rodinných vzorců a poklesu společenské solidarity. Zviditelňují se ve zkušenostech respondentů ze sociálně vyloučené lokality. **METODY:** Kvalitativní rozhovory s pečujícími příbuznými (ženami). Doplněním jsou dva rozhovory s OSPOD a účast na pracovní skupině – diskusi s účastníky z řad zainteresovaných organizací. **VÝSLEDKY:** Rozhodování mezi svěřením do pěstounské péče či péče jiné osoby je pro dotčené netransparentní a nepředvídatelné, zdá se být zatíženo ideologickými rámci různých aktérů, včetně skryté diskriminace. Riziko opakování nevhodných vzorců výchovy není důsledně podchyceno a institut péče jiné osoby nezahrnuje dostatečné nástroje pro práci s příbuznými. Předpoklad o vhodnosti udržovat a posilovat vztah s biologickým rodičem a na druhé straně formální bariéry pro setrvávání rodiče v domácnosti pěstounů způsobuje v daných rodinách napětí. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Je třeba revidovat institut péče jiné osoby a posílit specifickou péčí věnovanou příbuzenským pěstounům.

¹ Text je dílčím výsledkem smluvního výzkumu Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity a Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, realizovaného pro externího zadavatele.

² Kontakt: Mgr. Petr Fučík, Ph.D., Ústav populačních studií, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, Joštova 10, 602 00 Brno; fucik@fss.muni.cz

³ Kontakt: Mgr. Kateřina Sidiropulu Janků, Ph.D., Institut výzkumu inkluzivního vzdělávání, Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, Poříčí 538/31, 603 00 Brno; jankuu@fss.muni.cz

Klíčová slova

každodennost, náhradní rodinná péče, nejlepší zájem dítěte, příbuzenství, reprodukce sociálního statusu, Romové, sociálně vyloučené lokality

Abstract

OBJECTIVES: The study focuses on substitute family care provided by relatives living in a socially excluded locality. Our point of view is structural (practice of social work and family law) and interpretative (everyday experience). **THEORETICAL BASE:** The paradoxes generated by the current status of kinship foster care are the result of broader societal trends, the transformation of family life and the decline of social solidarity. These mechanisms are clearly visible in the specific experience of fosterers from a socially excluded locality. **METHODS:** Qualitative interviews were done with kinship foster caregivers (women). Additionally, there were two interviews with social workers and a reflection on participation at a workshop of some relevant organizations. **OUTCOMES:** The court decision-making between kinship foster-care with financial benefits versus that without is fuzzy and non-transparent for the respondents. It seems that the ideological frameworks of various actors and hidden discrimination shape the results significantly. The risk of the reproduction of improper patterns of socialization is not dealt with consistently and there are no means of the prevention of this for the caregivers outside of their official foster status. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** The institution of kinship foster care without financial benefits should be revised. Specific kinds of social work with kinship fosterers should be developed.

Keywords

everydayness, substitute family care, best interests of the child, kinship, reproduction of social status, Romani people, socially excluded localities

1 ÚVOD

Nestabilita rodinných vazeb je zásadním projevem sociální nerovnosti a zároveň (z pohledu sociální reprodukce) jejím konstitutivním prvkem (McLanahan, Percheski, 2008; Härkönen, Bernardi, Boertien, 2017). Za jedny z nejrizikovějších forem socializace můžeme považovat situace, kdy děti vyrůstají mimo zázemí nukleární rodiny (Avellar, Smock, 2005). Proto také společnosti s rozvinutými institucemi sociálního státu věnují velkou pozornost formám náhradní rodinné péče, které v současném diskurzu představují preferované řešení v situaci, kdy rodiče selhávají či chybí (Vavrecková, Tichá, Ondrušová, 2017). V našem výzkumu se hodláme zaměřit na specifickou oblast náhradní rodinné péče vykonávané příbuznými osobami a konkrétně v sociálně vyloučených lokalitách, protože problematiku situace rodin je jednou z dimenzí sociálního vyloučení a zároveň je zde charakteristické zapojení širší rodiny. Tato specifická kombinace (příbuzenství a sociální vyloučení) zviditelňuje paradoxy systému náhradní rodinné péče, jejichž systematický rozbor přispívá nejen k pochopení situace pečujících příbuzných v sociálně vyloučených lokalitách, ale přináší vhledy využitelné obecněji. Tento výzkumný problém řešíme formou kvalitativního výzkumu, jehož cílem bylo hlouběji a v kontextu každodenních situací popsat perspektivu pečujících příbuzných žen situaci rodin s dětmi v náhradní rodinné péči žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Jednotlivé etapy řešení věnujeme zejména popisu každodennosti pečovatelské a percepce systému náhradní rodinné péče očima pečovatelek. Prezentaci výsledků vlastního výzkumu předchází konceptuální vymezení pojmu sociálně vyloučená lokalita, jak je užíván v Česku, a shrnutí základních informací o náhradní rodinné péči s využitím dostupné literatury a sekundární analýzy dostupných statistik. V našem výzkumu navazujeme především na práci Moštkové a Sobotkové (2016), jež kvalitativně popsaly příbuzenskou pěstounskou péči v ČR. My tento pohled doplňujeme o specifika pěstounství v prostředí vyloučených lokalit.

Souvislost mezi anticipovanou dostupností sociální opory a kvalitou života seniorů: implikace pro sociální práci¹

The Link between the Anticipated Availability of Social Support and the Quality of Life of Seniors: Its Implications for Social Work

Ivana Kowalíková, Oldřich Chytil

Mgr. Ivana Kowalíková² je studentkou doktorského studijního oboru Sociální práce na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity.

Prof. PaedDr. Oldřich Chytil, Ph.D.,³ je profesorem sociální práce na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity. Zabývá se teoriemi a metodami sociální práce a důsledky modernizace pro sociální práci. Je ředitelem Evropského výzkumného institutu sociální práce Ostravské univerzity.

Abstrakt

CÍLE: Stať publikuje výsledky výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, zda existuje souvislost mezi typem domácnosti seniorů a anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci a zda existuje souvislost mezi anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci a kvalitou života seniorů ve zvolených indikátorech, a to v závislosti na typu jejich domácnosti. **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** Teoretickým východiskem statě je teorie sociální opory. **METODY:** Použitou metodou výzkumu je sekundární analýza šetření Generation and Gender Survey Czech Republic (GGG, 2005). **VÝSLEDKY:** Výsledkem výzkumu je zjištění, že mezi typem domácnosti seniorů a anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci existuje souvislost. Dalším zjištěním je, že mezi anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci a zvolenými indikátory kvality života seniorů existuje souvislost. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Výsledky výzkumu nás ospravedlňují tvrdit, že zásadním úkolem sociální práce se seniory je rozvíjet intervence zaměřené na zajištění a udržení dostupnosti sociální opory.

Klíčová slova

jednočlenná domácnost, dvou- a vícečlenná domácnost, senior, sociální opora, kvalita života

¹ Tento článek byl podpořen ze Studentské grantové soutěže SGS03/FSS/2018 Sociální opora seniorů podle typu jejich domácnosti.

² Kontakt: Mgr. Ivana Kowalíková, Fakulta sociálních studií, Ostravská univerzita, Katedra sociální práce, Českobratrská 16, 702 00 Ostrava; ivana.kowalikova@osu.cz

³ Kontakt: Prof. PaedDr. Oldřich Chytil, Ph.D., Fakulta sociálních studií, Ostravská univerzita, Katedra sociální práce, Českobratrská 16, 702 00 Ostrava; oldrich.chytil@osu.cz

Abstract

OBJECTIVES: This study aims to determine whether there is a link between the types of household of seniors and the anticipated availability of social support in difficult situations of the seniors, and whether there is a link between the anticipated availability of social support in the difficult situation of the seniors and their quality of life, as shown in selected indicators by the type of household. **THEORETICAL BASIS:** The study uses the theory of social support. **METHODS:** The method used is a secondary analysis study conducted by the Generation and Gender Survey Czech Republic (GGs, 2005). **OUTCOMES:** There is a link between the type of household of the seniors and the anticipated availability of social support in difficult situations. Another result is that there is a link between the anticipated availability of social support in difficult situations and the selected indicators of the quality of life of the seniors. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** Our findings allow us to declare that the fundamental task of social work with seniors is to develop interventions aimed at securing and maintaining the availability of social support.

Keywords

one-person household, multi-person household, senior, social support, quality of life

ÚVOD

Výstupy výzkumů týkajících se dostupnosti sociální opory a její souvislosti s kvalitou života seniorů přinášejí důležité poznatky pro sociální práci se seniory. Dostupná sociální opora může seniorům umožnit „stárnout v přirozeném prostředí“ a zvýšit kvalitu jejich života (Tanner, Harris, 2008). Závěry zahraničních výzkumů uvádí, že existuje souvislost mezi typem domácnosti seniorů a dostupností sociální opory (Chou, Chi, 2000; Yeh, Lo, 2004; Sok, Yun, 2011; Cornwell, 2016). Zkoumáním souvislosti mezi typem domácnosti seniorů a dostupností sociální opory seniorů se zabývají především vědci z Koreje, Japonska a Číny. V České republice tento typ výzkumu chybí. Otázky týkající se dostupnosti sociální opory pro seniory jsou zvláště důležité proto, že v tomto období dochází často ke ztrátám blízkých osob nebo k narušení vztahů, které jsou zdrojem sociální opory (Dykstra, 2015). Z výsledku našeho předchozího výzkumu anticipované dostupnosti sociální opory, který byl založen na sekundární analýze dat (ISSP, 2001), vyplynulo, že bez ohledu na typ domácnosti seniorů podle jejich mínění nemají v obtížných situacích dostatečnou dostupnost sociální opory z neformálních zdrojů. Seniori uváděli, že ve svém okolí nemají zpravidla nikoho, na koho by se mohli v případě potřeby pomoci v obtížné situaci obrátit. Není zcela jasné, jaké obtížné situace měli seniori na mysli, ale podstatné je jejich mínění, že v případě nouze se nemají na koho obrátit (Kowaliková, Chytil, 2019).

Toto zjištění považujeme za alarmující. Na druhou stranu si uvědomujeme, že toto zjištění může být ovlivněno limitem našeho výzkumu, kterým byl nízký počet respondentů pro sekundární analýzu. Z tohoto důvodu jsme fenomén anticipované dostupnosti sociální opory zkoumali znovu s využitím jiných dostupných dat.

Cílem výzkumu bylo zjistit, zda existuje souvislost mezi typem domácnosti seniorů a anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci. Vzhledem k tomu, že existují výzkumy, které potvrzují souvislost mezi typem domácnosti a kvalitou života seniorů (Dean, Kolody, Wood, Matt, 1992; Chou, Chi, 2000; Chen, Short, 2008; Lim, Kua, 2011; Zhang, 2015), také jsme zkoumali, zda existuje souvislost mezi anticipovanou dostupností sociální opory seniorů v obtížné situaci a kvalitou života seniorů ve zvolených indikátorech, a to v závislosti na typu jejich domácnosti. Pro zkoumání anticipované dostupnosti sociální opory seniorů jsme využili jediný existující datový soubor – Generation and Gender Survey Czech Republic (GGs, 2005), který umožnil zodpovědět dvě výzkumné otázky:

„Ale hlavně, když se to trénuje“: Výcviková profesionalita a primární profesní identita sociální práce¹

“But Especially When it is Practiced”: Trained Professionalism and the Primary Professional Identity of Social Work

Jan Kaňák

Jan Kaňák, Ph.D.,² pracuje jako krizový intervent a terapeut v poradně Vigmam a jako odborný asistent na Katedře psychosociálních věd a etiky Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Spolupracuje s Linkou bezpečí a základní školou Square. Věnuje se tématu střetávání profesionálního a spirituálního diskursu v sociální práci.

Abstrakt

CÍLE: Předkládaný text si klade za cíl odpovědět na otázku: *Jak absolvovaný výcvik krizové intervence ovlivňuje zachování hranic oborové specifity u sociálních pracovníků, křesťanek, v organizacích poskytujících krizovou pomoc?* **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** V textu vycházím z diskursivní povahy sociální práce, definuji profesionální diskurs a následně se blíže věnuji specializaci v sociální práci. V ní je podstatné definování primární profesionální identity, kterou spojuji s konceptem Person-in-Environment. **METODY:** Pro zodpovězení otázky byla využita data z širěji zaměřeného výzkumu, která vznikala formou polo-strukturovaných rozhovorů. Analyzována byla za využití prvků konstruktivistické zakotvené teorie. **VÝSLEDKY:** Výstupy výzkumu popisují koncept Výcvikové profesionality. Definují základně jeho charakteristiky a zároveň poukazují na to, že aby nedocházelo k rozpouštění hranic oboru, je potřeba, aby sociální pracovníci vycházeli při pohledu na situaci krize z konceptu PIE. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Text je možné využít v praxi jako vodítko pro zachování oborové specifity i v situacích specializace sociálních pracovníků. Na úrovni pregraduální přípravy a celoživotního vzdělávání pak jako podnět k zamyšlení se nad vhodností akcentovat PIE jako primární profesionální identitu. Stejně tak je možné jej vnímat jako další příspěvek k diskusi o profesionalitě sociální práce jako oboru.

Klíčová slova

sociální práce, výcviková profesionalita, primární identita, hranice oboru

Abstract

OBJECTIVES: The text aims to answer the question: *How does crisis intervention training affect the maintenance of the boundaries of social workers, especially Christians, in organizations providing crisis intervention services?* **THEORETICAL BASE:** The text is based on the discursive nature

¹ Text byl vytvořen za finanční podpory projektu: Nové výzvy a nová řešení ve veřejné politice a sociální práci (MUNI/A/0784/2017).

² Kontakt: Jan Kaňák Ph.D., Katedra psychosociálních věd a etiky, Husitská teologická fakulta, Univerzita Karlova, Pacovská 4, Praha 4; honza.k@mail.muni.cz

of social work, and defines professional discourse and specialization in social work. The primary professional identity is associated with the Person-in-Environment concept (PIE). METHODS: The answer to the research question was found by using data from broader research that emerged from semi-structured interviews. They were analyzed by using elements of constructivist-grounded theory. OUTPUTS: The outcomes of the research describe the concept of Trained Professionalism. They define the basis of its characteristics and, at the same time, point out that, in order to avoid the dissolution of the boundaries of the field, social workers need to look at the crisis situation through the PIE concept. SOCIAL WORK IMPLICATIONS: The text could be used in practical settings as a guideline for preserving professional specificity and situations of specialization of social workers. It could be used as a stimulus to thinking about PIE and professional social work in undergraduate and life-long education.

Keywords

social work, trained professionalism, primary identity, borders of profession

1 ÚVOD

Předkládaný text navazuje na publikované teze o ne/professionalizaci sociální práce v České republice. Vojtíšek (2017) i Baláz (2017:135) v podstatě využívají podobná teoretická východiska a konceptualizují profesionalitu v návaznosti na myšlenky „*teorie charakteristických rysů*“ (byť Baláz konceptualizuje termín profesionalita širěji i s ohledem na další teoretická uchopení). Oba dva autoři poukazují na nejistoty ohledně toho, zda je profesionalita v kontextu sociální práce v ČR přítomná, tedy zda je vůbec sociální práce profesí, či profesionální činnost. Při těchto tvrzeních vycházejí především z reflexe odborné literatury. Vojtíšek (2017:153) tuto nejistotu okolo profesionalizace, či profesionality, shrnuje do otázky, zda „*je sociální práce profesí, nebo jen metoda práce s lidmi, kteří jsou obročeni nepříznivou sociální situací*“. Stejnou nejistotu ohledně profesionálního projektu sociální práce v ČR vyjádřil dříve i Musil (2010:16), když mluvil o nejasnosti, zda lze v rámci dnešní sociální práce odpovědět na dva druhy otázek jinak, než konstatováním absence dotazovaných rysů. První oblastí je zaměření „*na jaký problém klientů (resp. cílové populace) dokážou [sociální pracovníci] reagovat*“. Druhý dotaz se pak týká toho, zda sociální pracovníci disponují „*standardizovaný[m] a očekávaný[m] způsob[em] pomoci*“, který by bylo možné označit jako „*specifický přínos k řešení problému*“. Byť z výzkumu Vojtíška i Baláže plyne, že samotní sociální pracovníci považují sociální práci za profesi, nemusí to nutně znamenat, že panuje shoda na tom, co to vlastně profesionální sociální práce je. Musil (2008, 2010) v tomto kontextu referuje o skepsi některých sociálních pracovníků k hledání jednotícího přístupu k výkonu profesionální sociální práce a o existenci různých pojetí oboru i praktické činnosti. Stejně tak Baláz (2017:135) uzavírá konceptuální část svého textu tvrzením o „*mnohoznačnost[i] pojmu profesí*“ a o existenci „*mnoha teoretických konstrukcí profesionality sociálních pracovníků*“. Vojtíšekem formulovanou nejasnost ohledně toho, zda je sociální práce profesí, nebo metoda, by bylo možné rozšířit i na druhou oblast, tedy zda je profesí, a pokud není, zda je vůbec specifická metoda, která ji odlišuje od jiných právě oním specifickým přínosem, o kterém mluví Musil.

Dochází tak, dle mého, k mírně paradoxní situaci, která ale v mnohém reflektuje problematický vztah praktické realizace sociální práce a teoretických konceptů oboru. Zatímco některé teoretické statě a publikace inklinují k tvrzení, že „*není možné nalézt bod, ze kterého bychom mohli [vždy] souhlasit s tím, že je sociální práce profesí a že její znalostní a hodnotová základna ji odlišuje od ostatních profesí*“ (Payne, 2006:152), samotní sociální pracovníci a pracovnice chápou sociální práci jako profesi a jako profesionální činnost (Vojtíšek, 2017; Baláz, 2017). Obecně by tedy bylo možné se ptát po tom, jestli je vůbec nutné odpovídat na ony dvě položené otázky Libora Musila, či zda nepostačí, že je jako profesionální označena samotnými pracovníky (v souladu s Thomasovým

Pracovní hodnoty, kvalita pracovního života a pracovní spokojenost sociálních pracovníků v ČR ve srovnání s dalšími sektory

Work Values, Quality of Work Life and Job Satisfaction of Social Workers in the Czech Republic in Comparison with Other Sectors

Miroslav Suchanec, Karel Ďásek

Miroslav Suchanec, PhD., MSc.,¹ pracuje jako odborný asistent na Katedře sociální práce a sociální politiky Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Pedagogicky se věnuje statistické analýze, kvantitativnímu a evaluačnímu výzkumu. Výzkumně se zabývá oblastí dopadů programů akční politiky zaměstnanosti, v současnosti také pak rozdíly v pracovních hodnotách, kvalitě pracovního života a pracovní spokojenosti z různých perspektiv.

Mgr. Bc. Karel Ďásek² je absolventem oboru Veřejná politika a lidské zdroje na Katedře sociální práce a sociální politiky Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, v současné době pracuje v soukromém sektoru jako datový analytik.

Abstrakt

CÍLE: Cílem článku je posoudit pracovní hodnoty, kvalitu pracovního života a její vazbu na pracovní spokojenost u sociálních pracovníků ve srovnání s dalšími sektory za účelem snížení fluktuace a zvýšení zájmu o práci v tomto sektoru. **TEORETICKÁ VÝCHODISKA:** Vycházíme přitom z teorii pracovních hodnot, kvality pracovního života a pracovní spokojenosti. **METODY:** Využili jsme statistickou analýzu českého subvzorku zaměstnaných (n = 665) mezinárodního výzkumu ISSP 2015 o pracovních hodnotách. Pro zodpovězení všech otázek používáme metodu analýzy rozptylu a korelační analýzu. **VÝSLEDKY:** Zjistili jsme, že sociální pracovníci vyznávají zejména altruistické hodnoty (pomoc lidem, užitečnost pro společnost), vnitřní hodnoty (zajímavá práce), jistotu práce, ale také materiální zabezpečení (peníze). Kvalita pracovního života v těchto oblastech (kromě jistoty práce) také nejvíce ovlivňuje pracovní spokojenost. **IMPLIKACE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI:** Management služeb sociální práce by proto měl zajistit svým zaměstnancům možnost přímé práce s lidmi namísto „papírování“, vyhodnocovat a prezentovat efektivitu své činnosti za účelem prokázání společenské užitečnosti a schopnosti pomoci a navyšovat mzdy v tomto odvětví.

¹ Kontakt: Miroslav Suchanec, PhD., MSc., Katedra sociální politiky a sociální práce, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, Joštova 10, 602 00 Brno; suchanec@mail.muni.cz

² Kontakt: Mgr. Karel Ďásek; kareldasek@gmail.com

Klíčová slova

pracovní hodnoty, kvalita pracovního života, pracovní spokojenost, sociální pracovník

Abstract

OBJECTIVES: The aim of this article is to assess work values, quality of work life and their connection to overall job satisfaction among social workers compared to other sectors of the economy. **THEORETICAL BASE:** We use theories of work values, quality of work life and the theory of job satisfaction. **METHODS:** Using the Czech subsample (n = 665) of ISSP 2015 database on work values, we analyse variance and correlation. **OUTCOMES:** We conclude that social workers value mostly altruism (helping others, usefulness for society), intrinsic values (interesting job), job security and financial security (money). Moreover, the quality of work life in these areas (except in the area of job security) is strongly associated to overall job satisfaction. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** This implies that the management of social work services should ensure that employees work directly with clients, minimizing administration. In addition, the impacts of their activities on the target population should be evaluated and published as proof of their social usefulness and ability to help. Finally, wages should be increased and stabilized.

Keywords

work values, quality of work life, job satisfaction, social services

1 ÚVOD

Česká republika právě prochází ekonomickou konjunkturou a s ní spojeným nedostatkem pracovních sil. Zaměstnavatelé služeb sociální práce, ve srovnání s ostatními sektory, čelí vyšší fluktuaci pracovníků a zároveň nedisponují dostatečnou mzdovou konkurenceschopností při získávání nových pracovníků z důvodu omezených rozpočtů.

V této situaci se jeví jako důležité znát motivační profil sociálních pracovníků vycházející z hodnotové orientace těchto občanů, kvalitu jejich pracovního života danou naplněností jejich specifických pracovních potřeb a její případnou návaznost na pracovní spokojenost. Tato znalost by pomohla řediteli sociální služby či personálnímu pracovníkovi odhalit některé z faktorů spokojenosti, umožnila by jejich implementaci do personálních procesů a byla tak nápomocna při řešení problému fluktuace či nízkého zájmu potenciálních uchazečů o zaměstnání v sociálních službách.

České (Legnerová, 2016) i zahraniční studie (Lee, 2016) naznačují, že motivace zaměstnanců neziskového sektoru, pod který spadá značná část služeb sociální práce, je specifická svou orientací na vnitřní pracovní hodnoty, jako jsou obsah a zajímavost práce, altruistickou orientací (pomáhat druhým lidem a být užitečný pro společnost) a naopak nízkou orientací na externí hodnoty, jako např. peníze. Potvrzení nebo naopak vyvrácení těchto předpokladů může být důležitým hlediskem pro pracovníky personálního managementu v sociálních službách, neboť nabízí možnost, jak s těmito v současné době velmi vzácnými zdroji zacházet jak na úrovni náboru, tak na úrovni adaptace a udržení zaměstnanců.

Sociální pracovníci však při realizaci svých hodnot narážejí na legislativní a organizační překážky, důsledkem čehož může být nesoulad mezi hodnotami a jejich naplněním, vedoucí k nízké subjektivní kvalitě pracovního života a potenciálně i nízké pracovní spokojenosti.

Cílem tohoto článku je tedy srovnat sociální pracovníky se zaměstnanci z ostatních sektorů podle následujících hledisek: 1. důležitost jednotlivých pracovních hodnot, 2. kvalita pracovního života a 3. vazby jednotlivých aspektů kvality pracovního života na pracovní spokojenost.

Identifikácia členov profesijnej komunity sociálnej práce na Slovensku s kľúčovými hodnotami profesie

Identification of the Members of the Professional Community of Social Work in Slovakia with the Key Values of the Profession

Andrej Mátel, Peter Brnula

Prof. PhDr. ThDr. Andrej Mátel, PhD.,¹ je vysokoškolským pedagógom Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, odborným garantom Ústavu sv. Jana Nepomuka Neumanna v Příbrami. Špecializuje sa na profesijnú etiku, sociálnu patológiu, teóriu a metódy sociálnej práce. Je členom akreditačnej komisie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. V praxi sociálnej práce sa venuje komplexnej pomoci obetiam domáceho násillia, sociálnemu poradenstvu a supervízii. Výskumnú činnosť zameriava na profesijnú etiku, sociálne služby a problematiku domáceho násillia.

Doc. PhDr. Peter Brnula, PhD.,² je absolventom odboru sociálna práca, ako aj dlhodobých výcvikov v psychoterapii zameranej na človeka a výcviku v supervízii. V súčasnosti pôsobí na Katedre sociálnej práce Fakulty sociálne ekonomické Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Venuje sa témam dejín a teóriám sociálnej práce a etiky v sociálnej práci. V praxi pôsobí aj ako supervízor. Výskumne sa orientuje na históriu sociálnej práce a jej teórií a etike v sociálnej práci.

Abstrakt

CIELE: Hlavnou výskumnou otázkou empirického príspevku je, či sa členovia profesijnej komunity slovenskej sociálnej práce identifikujú s hodnotami, ktoré sú deklarované v národnom etickom kódexe ako kľúčové. **TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ:** Sociálna práca je predstavená ako profesia založená na hodnotách, ktorej integrálnou súčasťou je profesijná etika, formalizovaná etickými kódexmi. Ich základnou zložkou sú kľúčové hodnoty, ktorých empirickému skúmaniu sa venuje zvýšená pozornosť. **METÓDY:** Výskumným nástrojom bola modifikovaná verzia dotazníka Professional Opinion Scale, ktorej pôvodnou autorkou bola Ann Abbott. Výskumnú vzorku tvorilo 545 respondentov, členov profesijnej komunity sociálnej práce. **VÝSLEDKY:** Z výskumných zistení je zrejmé, že členovia profesijnej komunity sa s kľúčovými hodnotami sociálnej práce, prezentovanými v etickom kódexe, stotožňujú. Vysoká miera identifikácie bola zistená pri hodnote dôležitosti medziludských vzťahov. Hodnoty dôstojnosť človeka a sociálna spravodlivosť boli síce nad priemerom, ale pomerne blízko k indiferentnému postoju. **IMPLIKÁCIE PRE SOCIÁLNU PRÁCU:** Globálne akceptovaným hodnotám sociálnej práce, akými sú ľudská dôstojnosť a sociálna spravodlivosť, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť v procese edukácie.

¹ Kontakt: Prof. PhDr. ThDr. Andrej Mátel, PhD., Ústav sociálnej práce, Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Nám. 1. mája, 810 00 Bratislava; andrej.matel@gmail.com

² Kontakt: Doc. PhDr. Peter Brnula, PhD., Katedra sociálnej práce Fakulty sociálne ekonomické Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pasteurova 1, 400 96 Ústí nad Labem; peter.brnula@ujep.cz

Kľúčové slová

etika, profesijná etika, hodnoty, kľúčové hodnoty, sociálna práca

Abstract

OBJECTIVE: The main research question of the study is whether the members of the Slovak Social Work Professional Community identify themselves with those values that are declared as key in the national code of ethics. **THEORETICAL BASE:** Social work is presented as a value-based profession, whose integral part is professional ethics, formalized by ethical codes. **METHODS:** The research tool was the modified version of the Professional Opinion Scale questionnaire originally written by Ann Abbott. The survey sample consisted of 545 respondents, members of the professional community of social work. **OUTCOMES:** Members of the professional community recognize the key values of social work presented in the Code of Ethics in Slovakia. A high level of identification was found in the value of human relationships. The values of human dignity and social justice were above average, but relatively close to the attitude of indifference. **SOCIAL WORK IMPLICATIONS:** Increased attention is needed in the education process to achieve the globally accepted values of social work, such as human dignity and social justice.

Keywords

ethics, professional ethics, values, key values, social work

1 TEORETICKÉ UVEDENIE

Hodnota je všeobecný pojem pre všetko, čo si ceníme, vážime, čo považujeme za dôležité a významné pre človeka. Z etymologického hľadiska pojmu hodnota zodpovedá grécke substantívum *axiōsis* ocenenie, pocta, úcta, význam, neskôr aj *axia* hodnota, vo vecnom význame cena niečoho, v ekonomickom kontexte cena, úžitková hodnota alebo vzhľadom na osobu aj povest', postavenie, hodnosť. Zo sémantického hľadiska súčasný pojem hodnota označuje to, čo je akýmkoľvek spôsobom žiadané, žiadateľné alebo chcené. V súčasnej filozofii chápeme hodnotu ako určitú vlastnosť javov, dejov a činov v sociálnej sfére, ktorá určuje ich pozitívny alebo negatívny význam pre človeka či spoločnosť. Psychológia dáva do stredu záujmu predovšetkým osobu ako nositeľa hodnôt a venuje sa objasneniu procesualnej stránky vzniku a pretrvávania osobných hodnôt z aspektu psychických dejov a tomu, ako vzniknuté hodnoty a hodnotový systém ovplyvňujú správanie človeka. Sociológovia svoj záujem zameriavajú primárne na spoločenské hodnoty orientované na partnera sociálneho vzťahu (Mátel, in Balogová, Žiaková et al., 2017).

1.1 Hodnoty ovplyvňujúce sociálnu prácu

Sociálna práca je profesiou a vednou disciplínou, ktorá je úzko prepojená s hodnotami. Je možné chápať ju ako „*aplikovanú vednú a akademickú disciplínu ako aj na hodnotách založenú profesionálnu činnosť sociálnych pracovníkov (a asistentov sociálnej práce)*“, ktorí *svojím cielavedomým pôsobením pomáhajú, sprevádzajú, podporujú a zmocňujú jednotlivcov a sociálne systémy (rodiny, skupiny, komunity) nadobudnúť optimálnu úroveň sociálneho fungovania a utvárajú priaznivé spoločenské a inštitucionálne podmienky na dosiahnutie tohto cieľa*“ (por. Mátel, Schavel, 2015). Je nemožné vykonávať činnosti a služby sociálnej práce odstreďené od hodnôt. A to hodnôt spoločnosti, jej predstaviteľov

³ Asistenti sociálnej práce sú uvedení vzhľadom na slovenský profesijný zákon (zákon č. 219/ 2014 Z. z.). Na Slovensku ide o nový termín, ktorý prináša rozlíšenie medzi absolventmi bakalárskeho a magisterského štúdia sociálnej práce. Kvalifikačným predpokladom pre asistenta sociálnej práce je získanie vysokoškolského vzdelania prvého stupňa v študijnom odbore sociálna práca. Asistenti sociálnej práce môžu napr. vykonávať sociálnu prácu v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v zariadeniach sociálnych služieb a byť odbornými inštruktormi sociálnej rehabilitácie.